

RAZSTAVE

Razstava »Napoleone e Campoformido 1797«

Campoformido 11.10.1997–11.1.1998

Preteklo je dvesto let, kar je slovenski narod prvič v svoji zgodovini prišel v neposreden stik s Francozi. Vojne, ki jih je sprožila velika francoska revolucija, so leta 1797 dosegle naše dežele. Takrat je prišel prvič in zadnjič osebno v kraje, ki leže v mejah današnje Slovenije, tudi Napoleon Bonaparte. Po sklenitvi premirja v Leobnu je 28. aprila 1797 pripotoval v Ljubljano, se ustavil v škofijski palači in še isti dan odpotoval proti Trstu. Drugič so prišli Francozi v naše kraje leta 1805 za nekaj mesecev, tretjič leta 1809, ko so z ustanovitvijo posebne politične tvorbe – Ilirskih provinc, ostali pri nas štiri leta. Obstoj Ilirskih provinc je bil za Slovence pomemben v več pogledih. Zlasti v Vodnikovi ideji o oživiljeni Iliriji moremo gledati prvo obliko politične narodne zavesti. Tudi zaradi vpliva te ideje se je v revolucionarnem letu 1848 porodila misel o Zedinjeni Sloveniji.

Zato je razumljivo, da je ta doba že zgodaj zbudila zanimanje slovenskih zgodovinarjev in slovenskih literarnih ustvarjalcev. Zadnjih posebno intenzivno ob stoletnici Ilirskih provinc. Dolgo je živela tudi v slovenskem ljudskem izročilu. Manj pozornosti je bila deležna v zadnjih desetletjih. Vendar je od raziskav in predstavitev po drugi svetovni vojni treba navesti prvo veliko muzejsko zgodovinsko razstavo pri nas – Napoleonove Ilirske province, v Narodnem muzeju v Ljubljani leta 1964, ki jo je strokovno pripravil Branko Reisp, in publikacijo ob razstavi z več prispevki raziskovalcev tega obdobja, med njimi obeh najpomembnejših, to sta bila Melitta Pivec-Stele in Fran Zwitter. O zgodovinskih raziskavah je podrobneje pisal Vasilij Melik v razpravi Ilirske province v slovenski zgodovini, Zgodovinski časopis 40, 1986, str. 423 sl.

V zadnjem času je za razliko od slovenske zgodovinske stroke in javnosti to obdobje zbudilo izredno veliko zanimanje italijanske znanosti in javnosti ter dobilo mestoma celo političen predznak. Dejstvo je, da so v revolucionarnem in napoleonskem času začeta nacionalna gibanja in novi družbeni sistemi zadnjih dvesto let glavni pojavi, ki so odločilno vplivali na evropsko zgodovino. Zaradi razvoja nacionalne ideje in sprememb v politični geografiji Italije je seveda to obdobje za italijansko zgodovino in družbo izrednega pomena.

S tem v zvezi se je v Italiji zvrstilo več prireditev. Izjemna muzejska razstava je bila v Furlaniji v kraju Passariano v Villi Manin, sijajnem prebivališču zadnjega beneškega doža Ludovica Menina. Izbira kraja ni bila naključna. Nedaleč od tu, v Campoformido, kraju zahodno od glavnega mesta Furlanije Vidma, je bila 17. oktobra 1797 podpisana mirovna pogodba, ki je končala 1. koalicijsko vojno, tako imenovano zaradi zveze evropskih vladarjev proti revolucionarni Franciji. Za italijansko in tudi našo zgodovino je posebej pomembno, da je v tej vojni propadla Beneška republika.

Razstavo z naslovom »Napoleone e Campoformido 1797. Armi, diplomazia e società in una regione d'Europa« je predstavila Avtonomna dežela Furlanija-Juljska krajina (Regione Autonoma Friuli-Venezia Giulia) v organizaciji Društva za domovinsko zgodovino Furlanije (Deputazione di Storia Patria per il Friuli). Pripravila jo je skupina strokovnjakov, ki jih je vodil profesor dr. Giuseppe Bergamini, direktor Mestnih muzejev (Cívici Musei) v Vidmu. Na povabilo prirediteljev se je odzval tudi Narodni muzej Slovenije v Ljubljani.

Razstava je obsegala 395 eksponatov iz 59 italijanskih in drugih institucij ter zasebnih zbirk. Prvič so bili skupaj predstavljeni izvorni arhivski dokumenti campoformijskega sporazuma in preliminarnih dogovorov v Leobnu. Posodila sta jih Francoski narodni arhiv (Archives de France) v Parizu in Avstrijski državni arhiv (Österreichisches Staatsarchiv) na Dunaju. Narodni muzej Slovenije je sodeloval z 20 eksponati. Izbor naših eksponatov v celoti in podatke za arhivalije in knjige je pripravil Branko Reisp, ki je bil tudi član posvetovalnega znanstvenega odbora, v publikaciji ob razstavi pa je objavil razpravo o slovenski zgodovini tistega časa. Legende za druge

predmete so pripravili kustosi ustreznih predmetnih skupin Blaženka First, Jasna Horvat, Jože Podpečnik in Maja Žvanut.

Ekspoziti so bili v 20 dvoranah rezidence razvrščeni v naslednje vsebinske skupine: Napoleon in Evropa, ozemlje ob prihodu Francozov, ljudje in časi, Francozi v Italiji, Francozi v Furlaniji in v Trstu, Campoformido (2 dvorani), Napoleon v Passarianu, po Campoformidu, ljudje in orožje, orožje, pomorstvo, kronika, trenutki vsakdanjosti, Oglej in odkritja starin, med knjigami in medaljami, denar v Italiji, znanost in tehnologija, arhitektura in urbanizem, čas dunajskega kongresa. Iz naštetega izhaja, da je bilo poleg vojaških in političnih dogodkov vsestransko prikazano takratno življenje in družba, kar je posebej poudarjeno tudi v podnaslovu razstave. Razstavo so slovesno odprli 11. oktobra 1997. Na otvoritev sta vabila Giancarlo Cruder, predsednik deželne vlade in Roberto Tanfani, pokrajinski poverjenik za šolstvo in kulturo, turizem in trgovino. Odprta je bila do 11. januarja 1998. Imela je okoli 50.000 obiskovalcev.

Ob razstavi je izšla tudi obsežna in razkošna publikacija (348 strani, formata 28 x 25 cm), ki jo je uredil Giuseppe Bergamini, izdala pa založba Electa v Milanu. Publikacija vsebuje 22 razprav. Slovenska zgodovina je prikazana v razpravi »Le Province Illiriche di Napoleone e gli sloveni«. Razpravam, ki obsegajo skoraj 200 strani, sledi skoraj 100 strani z večinoma celostranskimi barvnimi reprodukcijami razstavljenih predmetov. Od naših del sta bili reproducirani oljna slika Janeza Scherertha »Ilirija oživiljena« iz leta 1858, redek in izjemno nazoren slikovni vir, ki dokazuje povezavo ideje Zedinjene Slovenije z Napoleonovimi Ilirskimi provincami (biografski podatki avtorja slike, Vodnikovega učenca in kasneje avstrijskega uradnika so potrebni raziskave, dopolnitve in poprave) in oljna slika Janeza Potočnika »Deklica z mirovnega slavja leta 1814 v Ljubljani«, nastala ob tej priložnosti. Publikacijo zaključujeta katalog razstavljenih del in bibliografija.

Menimo, da je bil s sodelovanjem slovenske strani razstavni prikaz popolnejši, da se bo poglobilo sodelovanje obeh sorodnih institucij in da je zainteresirana italijanska javnost dobila o slovenski zgodovini tega obdobja stvarnejšo informacijo, ki jo mnogokrat pogreša.

Branko Reisp

ŠOLSKA KRONIKA – Zbornik za zgodovino šolstva

Slovenski šolski muzej v Ljubljani izdaja svoje glasilo, ki izhaja kot vsakoletni zbornik s tradicijo leta 1964 nastalega zbornika šolsko-pedagoških muzejev v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu. Kot specializirana slovenska revija za zgodovino šolstva in pedagogike predstavlja včerajšnji utrip naših šol in je s svojim sporočilom obrnjena h koreninam, iz katerih raste tudi današnji šolski dan.

Revija je odprta za zgodovinarje, pedagoge, slaviste in vse šolnike, pa tudi za zgodovinske krožke, ki s svojimi prispevki predstavljajo raziskovalne rezultate s področja zgodovine šolstva od študij, do objav virov, spominskih zapisov in poročil o publikacijah. Objavlja pa tudi bibliografijo za slovensko zgodovino šolstva.

Zbornik za zgodovino šolstva – Šolska kronika je na voljo naročnikom in drugim na sedežu uredništva v Slovenskem šolskem muzeju, Plečnikov trg 1 v Ljubljani.